

173012XXA

**Berings forslag til Senatet
om foranstaltninger til forbedring af forholdene i Østsibirien og på Kamtjatka
ud fra erfaringerne fra den Første Kamtjatka-ekspedition**

Berings Første Kamtjatka-ekspedition varede lidt over fem år, fra afrejsen fra Admiralitetet i Skt. Petersborg 25. januar 1725 til hjemkomsten samme sted den 1. marts 1730. Langt det meste af denne tid gik med transport over land af personel og materiel fra Østersøen til Stillehavet tur/retur. En del tid gik desuden med fremskaffelse af proviant og andre forsyninger og med byggeri af ekspeditionens skibe, ikke blot de mange både og pramme til transport af tunge laster ad Sibiriens floder, men også de to havgående skibe *Fortuna* og den *Hellige Ærkeengel Gabriel*, der blev bygget i henholdsvis Okhotsk på Sibiriens østkyst og på Kamtjatka. Selve den epokegørende opdagelsesrejse ombord på *Gabriel*, fra Kamtjatka-flodens udmunding i Stillehavet langs Kamtjatkas østkyst op gennem det der i dag hedder Beringstrædet, ind i Ishavet og retur til Kamtjatka-floden, varede mindre end 2 måneder, fra 13. juli til 3. september 1728.

Med denne fordeling af den samlede rejsetid blev ekspeditionen samtidig en lærerig afprøvning af Østsibiriens infrastruktur, en erfaring i logistik på vejen hen mod en mere intensiv udnyttelse af Ruslands nyvundne adgang til Stillehavet og i det hele taget en kilde til viden om de fjerneste østlige dele af imperiet. Bering var ikke blind for disse aspekter ved ekspeditionen, og da regeringsorganet Senatet skulle orienteres om ekspeditionen, udarbejdede den hjemvendte kaptajn en række forslag til forbedring af forholdene i Østsibirien, "til gavn for staten". Det blev til en liste på femten punkter.

Hvert punkt er opdelt i en konstaterende beskrivelse og et forslag til forbedring. I det originale dokument er beskrivelse og forslag opstillet i to parallelle kolonner. Her gengives forslagsdelen i stedet med blå typer efter beskrivelsesdelen.

Datoen for dokumentet er: ikke tidligere end 4. december 1730 og næppe senere end udgangen af december. Det originale dokument med Berings underskrift findes på det Russiske Statslige Historiske Arkiv (RGIA) i Skt. Petersborg, fond 1329, reg. 1, sag 35 (Senatssager fra første halvdel af 1732), s. 283-288. Oversat efter VKE 1, s. 19-23.

[Oversættelsen © Peter Ulf Møller og Natasha Lind](#)

Den 4. december i indeværende år 1730 pålagde det regerende Senat mig, undertegnede, at fremsætte oplysninger om, hvad der i Sibirien, i det østlige område, er påkrævet til gavn for staten, hvorom jeg underdanigst skal fremføre følgende:

1. I omegnen af Jakutsk bor et folk, som kaldes jakuter, nærværd 50.000. I gamle dage var de af muhamedansk tro.¹ Men nu tror de på fugle, og nogle er afgudsdyrkere. Dog er dette folk ikke så enfoldigt, at det ikke kender til den højeste Gud.

Hvis det findes for godt, så bør en eller to præster, eller nogen som kan undervise deres børn i skolen, bosætte sig blandt dem. Jeg tror at mange også gerne ville sende deres børn til undervisning. Men de er bange for at sende dem til byen Jakutsk, på grund af kopper og anden bedrøvelighed. Hvis man i stedet udpeger nogle af dette folk til poper og lærere blandt dem, så sætter jeg min lid til at et betragteligt antal kan bringes ind i den kristne tro.

2. Når der i Sibirien er brug for jern, så transporterer man det fra Tobolsk til byer langt borte, hvorved der løber overflødige omkostninger på til transport.

Ved floden Angara, i nærheden af Jandinskij-fortet, findes der jernmalm, ligeledes omkring Jakutsk, og jakuterne kan selv smelte malmen til luppe. Men hvis der blev udnævnt en person, der forstod sig på at smelte den til stænger, da ville man til ethvert foretagende, herunder skibsbygning, have fuldt ud tilstrækkeligt. Og det ville stå sig mod det allerbedste sibiriske jern. Af dette jern laver den jakutiske befolkning kedler til sig selv, beslår kister og bruger det til alskens andre fornødenheder.

3. Antallet af tjenstgørende i Jakutsk andrager omkring 1.000 personer, og over dem står som befalhavere en kosakhøvding, kosakkaptajner og kosakløjtnanter. Men skønt disse befalhavere står over dem, så sætter de sig dog ikke i respekt, og derfor er de tjenstgørende drikfældige og taber ved kortspil ikke blot deres ejendele, men undertiden også deres koner og børn, sådan som vi selv har set det på Kamtjatka. Og når de skal rykke ud på nødvendig mission, så ejer de ikke klæder, ej heller er skydevåbenet i orden. Og ved Okhotsk og på Kamtjatka oplevede jeg at de hverken havde skydevåben eller buer og pile. Og af skydevåben bør disse tjenstgørende især have geværer.

For at opnå den bedste fordeling og orden som bør gælde for enhver tjenstgørende i et regulært regiment, så må ifølge den stedlige tjenestes skik og brug enhver tjenstgørende ved Jakutsk have en hest, varmt tøj, et skydevåben og ammunition; ved Okhotsk og på Kamtjatka bør han have varm beklædning, et skydevåben og ammunition, buer og pile, ski, hunde i stedet for heste.

4. Ved Okhotsk findes der ikke hornkvæg, men tilstrækkeligt af græs, ligeledes langs floden Urak. Og når der kommer rejsende, som er udsendt midlertidigt til Kamtjatka, lider de betydelige afsavn, og ligeledes når de kommer tilbage fra Kamtjatka.

Ved dette udsted kunne man blandt jakuterne udpege tre, fire eller flere familier, som skulle holde kvæg og heste. Derved kunne de rejsende så få både forplejning og heste til transport af statens ejendele fra Okhotsk til Judoma-floden.

5. På Kamtjatka er der slet intet hornkvæg, men tilstrækkeligt med græs. De tjenstgørende ønsker imidlertid at slippe for at fragte hornkvæg derover på statens skibe. Blandt jakuterne handles køer til priser mellem to og to en kvart rubel stykket.

Dersom det blev befalet at drive en ung bestand af køer og svin fra Jakutsk til Okhotsk og bringe dem over havet fra Okhotsk til Kamtjatka eller over land via Kolym, og til hvert udsted at indforskrive en eller to jakutiske familier, som skulle sætte dyrene på græs, fordi Kamtjatkas egen befolkning er uvant hermed, så kunne man dér tillige pløje jorden og så alle slags kornafgrøder. Under mit ophold blev der foretaget en afprøvning af alle slags køkkenhave-grøntsager, ligeledes blev der sået rug mens jeg var der, og før vi kom, havde man sået byg, roer og hamp som også modnedes. Blot pløjer man med mennesker.

6. Tidligere fragtede man tyndt- og tyktflydende tjære fra Lena-floden og fra Jakutsk til Okhotsk, hvilket gav stort spild under transporten.

Men under vort ophold på Kamtjatka udvandt vi selv af lærketræ så meget som vi havde brug for til skibsbyggeriet. Fremover burde man dog ansætte folk til at koge tjære, og både ved floderne Judoma og Uda er der da også tilstrækkeligt med fyrretræer dertil. Hvis statens lagre derovre desuden havde tilstrækkeligt med kobber- og jerngryder, så ville det ikke være nødvendigt at fragte salt til Kamtjatka, for det første år sydede vi selv så meget der var behov for, uden at skulle spare.

7. Ved Okhotsk og på Kamtjatka er der 4 skibsførere, som i vinterperioden mest passer sig selv. Desuden strækker udbedringen af de derværende skibe sig gerne over mange år, fordi man ikke har tjære. Når kommissærer skal sejles fra Okhotsk over til Kamtjatka, så bemandes skibene med tjenstgørende folk i stedet for med matroser, og de skiftes ud for hver rejse. De stedlige skibe, som var bygget før vi kom, ligner karbaser,² har én mast og er naglet planke til planke.

Hvis der blev udpeget en befalhavner over dem [skibsførerne], som skulle sørge for vedligeholdelse af skibene, og som tillige, med havsejladts for øje, skulle oplære unge kosakbørn i al slags sømandskab, så kunne man ifølge vor formening til rette tid ubesværet oplære så mange der var behov for til overfarten fra Kamtjatka til Okhotsk. Såfremt dette blev iværksat, ville der ikke være behov for at udsende nogen herfra. For hvert skib er det tilstrækkeligt med 12 til 15 personer til oplæring.

8. I munden af floden [O]ljutorskaja, over for Karaginskij-øen, var der tidligere et udsted, men det er nu ubeboet, skønt der er tilstrækkeligt med fisk i floden.

Dersom det blev befalet at jægere og tjenstgørende skulle bosætte sig på nævnte sted, så ville den korjakiske befolkning og jukagirerne blive beskyttet mod tjukterne, som hvert år ved vintertide kommer og plyndrer den nævnte befolkning, så de ikke kan betale den behørigte tribut.

9. Ved det nedre fort på Kamtjatka-floden ligger der én kirke,³ og et kloster er påbegyndt, men på hele Kamtjatka er der kun én pope, og ved det øvre fort og Bolsjeretsk-fortet er der ingen præster. De stedlige beboere, som er russere, ønsker meget at få udnævnt en præst ved hvert fort.

Herudover klagede den kamtjatske befolkning, nærmere betegnet den del der bor ved Kigil-floden⁴ og Kharjusovaja, til mig over de lokale tjenstgørende, på grund af den uret der øves mod dem ved betalingen af tribut, som opkræves i større omfang end forordnet. Mange tjenstgørende, som har boet på Kamtjatka i lange tider, fortalte at de ikke modtog løn, fordi en i Jakutsk gældende forordning forbyder at udbetale lønninger til andre end dem som personligt møder frem i Jakutsk. Alligevel opkræver man kopskat hos de pågældende, hvorfor de lider betydelig nød.

Desuden fortæller de kamtjatske folkeslag, at det på Kamtjatka lige fra etableringen af den russiske stats herredømme har været skik og brug, at når tributten blev inddrevet i zobel eller ræv, så gav man frivilligt opkræveren én del og af og til to ud over den behørigt pålagte tribut.

Hvis der blev udnævnt en foged for nogle år, som kunne gøre en indsats for denne befolkning, så den ikke blev krænket, og som kunne øve ret og skel i deres indbyrdes stridigheder, og hvis nogle af de folkeslag som bor på steder nær det kurilske næs⁵ og i det nordlige område, blev bragt ind under tributbetalingen, og hvis man fra Jakutsk sender løn til de tjenstgørende på Kamtjatka, da tør jeg fæste lid til at der vil blive en ikke uvæsentlig årlig fortjeneste. Men efter nugældende skik og brug sendes der hvert år kommissærer ud for at inddrive tribut, men om foråret vender de igen tilbage til Jakutsk, og så overlades de kamtjatske udsteder i de tjenstgørendes varetægt, og for hvert år mindskes den indsamlede tribut. Hvis man hvert år udbetalte løn til de tjenstgørende, så var det muligt at tage denne andel til statskassen, og så ville der være den dobbelte fortjeneste for

statskassen, for hvert år indsamles der 60 og 65 sorok⁶ af forskellige pelsdyr, og dersom man tog omtalte andele til statskassen, så ville der ved indsamlingen være mere end 120 sorok, og det ville være en ringe byrde for hin befolkning.

10. Hos den kamtjatske befolkning er det skik og brug, at når et menneske bliver sygt og må lægge sig en kort tid, uden at det dog lakker mod døden, så kaster man ham ud og giver ham kun lidt at spise, så de dør af sult. Når gamle eller unge mennesker ikke ønsker at leve mere, så går de om vinteren ud i frostvejret og dør af sult. Mange ombringer sig selv, og hvis det hænder at nogen falder i floden og mange ser det, så hjælper de ham ikke, og de gør sig skyldig i en stor synd, hvis de redder ham fra druknedøden. Således omkommer mange mennesker helt unødvendigt på grund af denne skik blandt dem.

Derfor må der udstedes et strengt forbud mod at kaste de syge ud af husene, og mod at nogen slår sig selv ihjel. Tillige må der udpeges en eller to præster eller kyndige folk til at undervise dem, thi ved hvert fort tages der børn [som gidsler] fra de stedlige fornemme indfødte, til sikring af deres troskab, og lærerne kunne da undervise disse børn. Derved håber jeg at mange vil antage den kristne tro.

11. Russiske købmænd rejser med deres varer til Kamtjatka om bord på statens skibe og tilbage igen, men man har ingen tarif for hvad man skal tage for transporten.

Mens jeg opholdt mig der, var der nogle købmænd som ønskede at sejle tilbage på et statsskib, og jeg gav ordre til at man afkrævede to ræveskind for hver person og for deres bagage ligeledes to ræveskind for hver rejsesæk, og disse ræveskind afleveredes til skibsføreren mod kvittering. Og jeg gav ordre til at disse kvitteringer skulle fremvises i Jakutsk, så skibsførerne senere ville få dem trukket fra i deres løn.

12. På Kamtjatka hænder det at tilrejsende kommissærer på egen hånd udskifter tjenstgørende folk, som i lang tid har boet på Kamtjatka og har huse, hustruer og børn, og også håndværkere udskiftes.

Men efter min mening bør man snarere sende håndværkere, såsom tømrere, smede, spindere og klejnsmede, til Kamtjatka end at udskibe dem derfra, for når der så opstår behov, da er det ikke nødvendigt at hente dem fra fjerntliggende byer.

13. Nær udstedet Taujsk, i nærheden af Okhotsk og i Penzjinskij-bugten⁷ og ligeledes på Kamtjatkas kyster skyller havet ofte døde hvaler ind. De har barder som den stedlige befolkning ikke tillægger nogen værdi, og som derfor går til spilde, bortset fra dem der anvendes til meder på hundeslæder.

Hvis det blev påbudt at man fra befolkningen her kunne modtage hvalbarder i stedet for [pels]tribut, et pud⁸ eller to fra hver, eller hvordan det nu fastsættes, så tror jeg der til den tid vil være mange der får lyst til at indsamle disse hvalbarder.⁹

14. I alle tre kamtjatske forter er der bortforpagtede brændevinsudsalg, og kosakkerne og den kamtjatske befolkning drikker mange pelsdyr og andre sager op, thi før vor ankomst fandtes der ikke penge på Kamtjatka.

Hvis vodkasalget kom under ledelse af en forvalter eller der blev udnævnt nogle værtshusholdere, da ville disse pelsdyr tilfalde statskassen som betaling for brændevin.

15. I foregående år 1729 i juni måned den [...] dag¹⁰ stod vi ud af Kamtjatka-floden, og jeg sendte det ene skib langs Kamtjatkas kyst til Bolsjeretsk-fortet, mens jeg selv styrede længere ud på havet, og ved min ankomst til Bolsjeretsk-fortet rapporterede skibsbyggerlærling Kozlov til mig, at man havde set nogle udenlandske folk gå langs bredden, og vi antager at det var rigtige japanere, og han viste mig ting af jern, stokke og papir, som man havde fundet på en lille ø nær Avatjin. Og med henblik på fremtidig havsejlads – hvis det bliver bestemt at bygge skibe – så må de bygges med et dybgående på 8 og 9 fod, og noget bedre sted til skibsbygning end Kamtjatka-floden har vi har ikke fundet. Og med denne sejlads for øje kunne man i stedet for søproviant som oksekød, smør og kornbrændevin klare sig med andet.

Derfor gav jeg den stedlige foged ordre til at sende nogle tjenstgørende ud for at finde, hvor disse folk befandt sig, og bringe dem hid under beskyttelse, og hvis der i fremtiden viser sig nogen af det ovennævnte japanske folk, så bør man efter min mening sende dem tilbage til deres land på et af vore skibe og undersøge ruten, og om man kan drive handel med dem eller på anden måde observere noget til gavn for vor stat, for helt til selve det japanske land ligger der fra Kamtjatkas spids øer, med kun ringe afstand ø og ø imellem. Og ved Kamtjatka-floden er der rigeligt med lærketræer til skibsbygning, og jern kan transporteres fra Jakutsk ad floderne Aldan, Maja og Judoma, men kun på det tidspunkt hvor vandet står højt i disse floder, for hvis man forpasser dette tidspunkt, kan skibene umuligt komme ad disse floder, fordi der er grundt vand. Og til søproviant kan der købes rensdyrkød hos den korjakiske befolkning, og i stedet for smør kan der uden vanskelighed bruges fiskeolie, og brændevin kan fremstilles af det lokale sødgræs,¹¹ så meget som der er behov for.

W. Bering

¹ Jakuterne var shamanister, og der er intet belæg for at de tidligere skulle have bekendt sig til islam.

² Karbas, en type rummelig robåd med 4-10 årer og sejl; et mindre fragtskib.

³ Mariæ Himmelfartskirken, grundlagt af kosakken og munken Ivan Petrovitj Kozyrevskij (1680-1734), der opdagede ø-kæden Kurilerne.

⁴ Det nuværende navn er Tigil. Floden udmunder på Kamtjatkas vestkyst.

⁵ Dvs. sydspidsen af Kamtjatka, i dag Kap Lopatka.

⁶ Sorok er det russiske ord for fyrre, men betyder her et knippe med 40 pelskind.

⁷ Penzjinskij-bugten, på russisk *Penzjinskaja guba*, er den nordøstligste krog af det Okhotske Hav.

⁸ Et pud er 40 russiske pund eller 16,375 kilo.

⁹ I Europa var der betydelig efterspørgsel på hvalbarder, som under betegnelsen *fiskeben* brugtes til struttende underskørter ("fiskebensskørter"), afstivning af korsetter, kjoleliv, paraplyer o.l.

¹⁰ Dato ikke anført. Ifølge logbogen fra Første Kamtjatka-ekspedition sejlede Bering ud fra Kamtjatka-floden den 5. juni 1729.

¹¹ Sødgræs, på russisk *sladkaja trava*, en art bjørneklo (*Heracleum dulce*).